

Λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων

Έκπομπή 54(5-3-1975)

. Σ Η Μ Α

Ακούτε την λαογραφική έκπομπή της Πανελληνίου Ένώσεως Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ - που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Ευσταθιάδης.-

. τό σήμα σβήνει

Αγαπητοί ακροαταί,

Έκτός από τὰ ποντιακά δημοτικά τραγούδια, ακριτικά, παραλογές κλπ. έχουμε και τὰ ποντιακά δίστιχα, που παρουσιάζουν και αυτά ιδιαίτερο λαογραφικό περιεχόμενο. Με τὰ λιανοτράγουδά του αυτά ο ποντιακός λαός εκφράζει τὰ συναισθήματά του. Φανερώνει τήν πίστη του σέ ώρισμένες αξίες της ζωής.

Τό δίστιχο, που δημιουργήθηκε τόν 15ο αιώνα και έπειτα, αποτελεί χωριστό κεφάλαιο της λαϊκής μας μούσας. Μέσα σέ δυό στίχους, συνήθως δεκαπεντασύλλαβους και κατά κανόνα σέ μέτρο λαμβικό, περιλαμβάνεται ένα ολοκληρωμένο νόημα. Ο κάθε στίχος έχει αυτοτέλεια και ανεξαρτησία. Ο δεύτερος στίχος συνήθως αποτελεί συμπλήρωμα του πρώτου αναφορικά μέ τήν ολοκλήρωση του λαϊκού συναισθήματος και στοχασμού.

Στά ποντιακά δίστιχα τό μεγαλειό της λαϊκής ψυχής προβάλλει μέ τρόπο θαυμαστό. Ο λαός φανερώνει τούς ψυχικούς του δεσμούς μέ τόν Θεό, τήν φύση και τό περιβάλλον του γενικά. Εκφράζει τίς βαθύτερες ψυχικές του ανησυχίες και τίς πικρίες του.

Συχνά ο πόντιος λαϊκός ποιητής γυρίζει τό βλέμμα του πρός τόν ουρανό, τόν Παράκλητο. Αισθάνεται τήν ανάγκη της παρουσίας του Θεού πάνω στή γή. Η κοινωνική αδικία και τό άγχος οδηγούν συχνά σέ αδιέξοδα. Η δικαιοσύνη τών ανθρώπων δέν μπορεί νά δικαιώσει σύγενή αισθήματα. Μόνον ή κρίση του Θεού είναι σέ θέση νά αποκαταστήση πανηγυρικά

τό δίκαιο.

Αυτά στοχάζεται ο Πόντιος λαϊκός ποιητής για λογαριασμό ενός πληγωμένου αίσθηματος.

Ἐοῦρανέ Ἀράκλητε κατέβα κι' ἔλα κρῖσον
ἔμέν καί τήν ἐγάπη μου σ' ἔναν μερέαν ποῖσον

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Τά ποντιακά δίστιχα παρουσιάζουν συχνά ὡραῖες ποιητικές εἰκόνες. Πολλά ἀπό αὐτά μᾶς μιλοῦν γιά τήν μαγεία τῆς νύχτας μέ τό λαμπερό φεγγάρι.

Τά ὁμορφα κορίτσια, ἐξωτικές νεράιδες, κοιμοῦνται ξέγνοιαστα μέσα στίς κάμαρές τους. Τά ἐρωτευμένα παλληκάρια τοῦ χωριοῦ φλέγονται ἀπό τόν ἐρωτά τους καί ζηλεύουν τό φεγγάρι, πού μπορεῖ καί βλέπει τίς νεράιδες αὐτές ἀπό τά ἀνοιχτά παρά θυρά.

Χαρά σέ σένα φεγγάρι, πού μέ τό ἄγρυπνο βλέμμα σου ἐλέγχεις ὅλα, ὅσα γίνονται πάνω στή γῆ. Βλέπεις ἀκόμη καί τίς κοπέλες, πού κοιμοῦνται μόνες μέσα στίς κάμαρες, σημαδεύοντας ἔτσι τήν ἀδικία...

Νά σάν τό φέγγον π' ἔν φηλά κι' ἐλέπ' σή γῆν ντό γίνταν
ἐλέπ' κι' ἐκεῖν' τά κορτσόπα μαναχά ντό κοιμοῦνταν

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἀσίγαστη εἶναι πάντα ἡ νοσταλγία τῆς νιότης. Οἱ μεσήλικες καί οἱ γέροντες νοσταλγοῦν τά νιάτα ἰδίως τῶν εἰκοσι ἐτῶν, τραγουδώντας τόν καιρό τους ἀπαρηγόρητα.

Ἄς ἦταν νά ξαναγινόμουν νέο παλληκάρι εἰκοσι ἐτῶν. Θά εἶχα τότε πολλή μεγαλύτερη ἐκτίμηση.

Ἄς εἶχα τά νεόττητα μ', ἄς ἔμ' εἰκοσ' χρονῶν-ι
τό χατηρόπον ντό εἶχα ἐκεῖνο τόν καιρόν-ι

Στό ποντιακό αὐτό δίστιχο ἐκφράζεται ἡ ἀπέραντη ἀγάπη σ' αὐτά νιάτα, στή ζωή.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Καί τώρα τό ἀνέκδοτό μας. Ἀναφέρεται στήν ἠθική σχέση ἀνάμεσα στόν πατέρα καί στόν γυό. Φανερώνει μέ τρόπο σατιρικό τήν ἀπέραντη ἐκτίμηση τοῦ γιοῦ στήν προσωπικότητα τοῦ πατέρα.

- Πατέρα, θά πουλώ σε. *το κλέψανε τα ποδοπαλάς μας.*

Μέ τά βάσαθα έτράνυνα καί έμεγάλυνα κι' άτώρα θά πουλής με, εΐπεν
ο κύρ' καί ή γούλα τ' έγομώθεν καί τά δάκρυα τ' έτρεξαν.

- Στά πατέρα. Ναί θά πουλώ σε, άμαν μή φογᾶσαι, 'Εγώ άοϊκον τιμήν
θά βάλω σε, κανείς νά μή παίρτε σε, νά μή άγοράης σε, έγροΐξεις;

(Περίληψη: Θά σέ πουλήσω πατέρα, εΐπε ο γιός. Καί ο πατέρας: Ώστε
θά μέ πουλήσης; Θά πουλήσης έμένα, πού μέ τόσα βάσανα σέ μεγάλωσα. κλπ.
Καί τότε ο γιός: Πατέρα μή φογᾶσαι. Θά σοῦ βάλω τέτοια τιμή, πού κανέννας
δέν πρόκειται νά σέ άγοράση).

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

'Ανακοινώσεις: Τήν έρχομένη Τετάρτη, 12 Μαρτίου, στίς 8 ή ὥρα τό
βράδυ, ο σύλλογος "Φάρος Ποντίων" δίδει στό έντευκτήριό του, 'Αντιγο-
νιδών Ι, διάλεξη μέ όμιλητή τόν κ. 'Ηλία Τσιρκινίδη μέ θέμα "Ποντιακή
λογοτεχνία-ποίηση". 'Ο ίδιος σύλλογος θά δώση στίς 23 Μαρτίου τό πρωί
στίς ΙΙ ή ὥρα στό θέατρο Γεωργίου Χατζώκου ποντιακή παράσταση μέ τό
έργο "Οί άετοί καί τό κάστρον της Ματσούκας" τοῦ 'Ισαάκ Εὔσταθιάδη
μέ σκηνοθεσία 'Ηρακλή Κοκοζίδη καί έντακτη συμμετοχή Μιχάλη Κυνηγό-
πουλου.

'Αγαπητοί άκροαταί, από τόν Ιστορικό καί λαογράφο μας Στάθη 'Αθα-
νασιάδη από τήν Βέροια μάς έστάλη έπιστολή, στήν όποία τοῦλζονται τά
έξής: Σπουδαία μνημεΐα, θρύλοι καί παραδόσεις γιά τόν 'Ακρίτα ὑπάρχουν
σέ διάφορες περιοχές τοῦ Πόντου. 'Επειδή γίνεται Ιστορική έρευνα επί
τοῦ θέματος, παρακαλοῦνται οί άκροαταί, πού ξέρουν ότι στήν περιοχή
της Ιδιαίτερης πατρίδας τους στόν Πόντο ὑπῆρχε κάστρο ή πέτρα ή ΐσω-
μα ή πεγάδ' ή σχῆμα πετάλου επάνω σέ πέτρα ή ό,τιδήποτε άλλο όνομαζό-
μενο τοῦ 'Ακρίτα, νά τό περιγράψουν λεπτομερώς. Νά σημειώσουν οί άκρο-
αταί ~~μας~~ τό όνοματεπώνυμο μαζί καί τήν Ιδιαίτερη καταγωγή τους κ.λ.π.
'Όλα αὐτά νά σταλοῦν στήν διεύθυνση τοῦ έρευνητοῦ, πού έχει ως εξής:
Στάθη 'Αθανασιάδη, Καστανιά Βεροίας, - 'Η Πανελλήνιος πιστεύει
ότι ή άνταπόκριση τῶν άκροατῶν στήν παράκληση τοῦ έρευνητοῦ αποτελεί
καθῆκον. -

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Μέ τόν ἀκόλουθο σκοπό κλείνομε τό πρόγραμμά μας.

. ΑΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Ἐδῶ τελεσθῆναι ἡ ἐκπομπή μας. - Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη
ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα.

. Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τήν λαογραφική ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Ποντια-
κῶν Σωματείων - Ποντιακή Ἠχώ - πού γράφει καί ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης
Εὐσταθιάδης. -

. τό σῆμα σβῆνει